

platicar y concordar y assentar y firmar con el dicho muy alto e muy poderoso principe don Luis rey de Francia qualquier concierto, concordia é yguala sobre los dichos reyno de Napoles y ducados de Calabria y Apulia y prouincias que están por indissenso, que con el dicho Rey de Francia pudieredes concordar, para que el dicho concierto, concordia é yguala que assi siguiéredes e firmaredes, se haya de guardar e guarde para siempre por nos y por nuestros herederos y successores y por el dicho Rey de Francia y por sus herederos y successores. E para que assi mismo podades concordar y assentar e firmar qualesquiera otras cosas que sean para quitar todas diferencias en los tiempos por venir entre nos y el dicho Rey de Francia y sus successores y los nros. E para que podades assentar e firmar entre nos y el dicho Rey de Francia y los dichos sus successores y los nros. paz y amistad y union perpetuas. E para que sobre todo lo que dicho es e sobre cada vna cosa e parte dello e sobre lo á ello tocante o dello dependiente o a ello annexo ó connexo en qualquiera manera podades vos el dicho illustrissimo principe nro. fijo y procurador fazer e otorgar é firmar por nos y en nro. nombre y demandar y recibir qualesquiera capitulaciones y contratos y escrituras con qualesquiera vinculos e pactos e modos e condiciones e obligaciones e estipulaciones e penas e summissiones e renunciaciones que vos quisiéredes e bien visto vos fuere. E podades fazer e fagades sobreello todas las cosas e cada una dellas de qualquier natura, qualidad e importancia que sean ó ser puedan ahunque sean tales que requieran nro. especial e singular mandamiento, e de que se deuiesse fazer especial e singular mincion e que nos siendo presentes podriamos fazer e otorgar e firmar. E otrosi, vos damos poder complido para que podades jurar e juredes en nras. animas que nos ternemos e guardaremos e cumpliremos realmente con efecto todo lo que vos como dicho es assentaredes, capitularedes é juráredes e otorgaredes e firmaredes, cesante todo fraude e cautela e engaño. E si necesario fuere, podades oyr e recibir e aceptar en nro. nombre qualesquier penas e censuras eclesiasticas fulminadas é que se fulminaren por qualesquier perlados que para ello tuuieren poder. E podades capitular e prometer e firmar que nos en persona juraremos e ratificaremos

todo lo que vos el dicho illustrissimo principe nro. fijo en nro. nombre sobre lo que dicho es e sobre cada cosa e parte dello capitularedes, juraredes, firmaredes e otorgaredes, e que lo guardaremos e cumpliremos realmente y con efecto. Para lo qual todo lo que dicho es, e para cada vna cosa e parte dello con todas sus incidencias e dependencias e annexidades e connexidades vos damos poder complido con libre y general administracion. E prometemos e seguramos por la presente e juramos sobre la cruz e los quatro sanctos evangelios con nras. manos corporalmente tocados de tener y guardar y cumplir realmente y con efecto todo lo que por vos el dicho illustrissimo principe nro. fijo en nro. nombre sobre lo que dicho es fuere hecho, assentado e capitulado e firmado e jurado, segund e por la forma e manera que vos lo assentaredes e capitularedes e firmáredes e juráredes, e que no yremos ni vernemos contra ello ni contra parte alguna dello en tiempo alguno ni por alguna manera, so obligacion expressa que para ello fazemos de todos nros. bienes patrimoniales e fiscales, muebles y rayces, hauydos y por hauer. En testimonio de lo qual vos mandamos dar esta nra. carta firmada de nuestros nombres y sellada con nro. sello en pendiente. Dada en la villa de Madrid, doze dias del mes de Enero, año del nacimiento de nro. señor ihu. xpo. de mil y quinientos y tres años.—Yo el Rey.—Yo la Reyna.—E yo Miguel Perez dalmazan, secretario del Rey y de la Reyna nros. señores lo fize screuir por su mandado» (1).

VIII.

Carta de Fr. B. Boyl al Papa dándole cuenta de la paz ajustada por el archiduque D. Felipe con el Rey de Francia contra la Instrucción de los Reyes Católicos.

(1503.)

«Hiesus.—Sanctissime ac Beatissime pater.—Post pedum oscula beatorum humilemque seruuli comen (2). Et si arbitror San-

(1) Hoja en folio, impresa por un solo lado, destinada sin duda por los Reyes Católicos á servir de circular para conocimiento de sus Embajadores. A este documento se refiere fr. Boil en el siguiente.

(2) Sic.: abreviatura de *commendationem*.

ctitatem vestram litteris catholicorum Principum Regis ac Regine hispanie certiore effectam de his que in tractatu pacis Lugduni habito cum Illmo. Archiduce Austrie, hispanie principe, nuper prime ab hispania in flandriam per galliam redeunte. Tamen quia res fuit ut magni momenti ita cognitu digna. Et presertim quia ego testis omnium: que illic gesta sunt fui: et possum eorum que vidi et audiui Sanctitati vestre veritatis peribere testimonium: iustum mihi et debitum uisum est: ea omnia ut gesta sunt his litteris beatitudini vestre scribere. Ne si qui forte longe contraria ei persuadere conati sunt: eis fides adhibeat.

»Nam posteaquam gallorum exercitus in Neapolitano regno pacem quam cum ipsis catholicis hispanie Principibus iureu-rando galli firmauerant: nulla data sibi occasione saltem legitima sepius infregit: cumque etiam niteretur maxima et diligentia et arte reliquam Regni illius partem teste Sanctitate vestra cum tota Italia vi et armis sibi subigere ne dicam usurpare, perspi-cerentque tandem res bellicas in eo regno nequaquam ex senten-tia sibi neque ad uotum procedere; sed iam inciperent de victoria non dubitare solum sed penitus desperare: cumque adhuc in hispania ipse princeps esset, christianissimus francorum rex et litteris et nuntiis ultro citroque missis ipsi principi suadere curauit, ut ipse uehementer niteretur: ab ipsis catholicis princi-pibus facultatem impetrare: de pace cum rediens in flandriam illac transiret: cum ipso francorum Rege transigenda. Neque id paccato animo ut postea res ipsa docuit. Sed ut cum primum ipsum Principem in suo regno et potestate cum ipsa pacis transi-gende facultate haberet: posset facile illum adducere ut ad uotum quecumque ipse uellet ille firmaret.

»Rex uero et Regina hispanie quoniam maiorem in modum et ut par est, ipsum principem diligunt: siquidem amor propter pericula semper sollicitos ipsis parentes habet: ut a periculis que illi in eo transitu imminebant liberarent: magna diligentia conati sunt ipsum in hispania, tunc retinere aut saltem ne per galliam transiret persuadere. Quibus ipse princeps ut est animo nobili et harum fraudum ignaro dixit se magna et ardua negotia sibi in flandria esse: que mature prouidenda erant. Et propterea necesse esse sibi omnino quo citius posset in patriam redire. Et hac causa

atque hoc dato responso a Curia ipsorum Catholicorum princi-pum discessit: recteque in galliam gressus direxit. Rex igitur et Regina nondum defatigati antequam sua Regna exiret: in ipso itinere nequaquam desierunt ei suadere ut nullo pacto per galliam transiret. Tamen cum scirent iam ipsum circa fines hispanie esse, neque ullam reuocandi ab eo itinere spem superesse: pluriesque et ante verbis et post suum discessum litteris et nuntiis frus-tra de facultate pacis transigende inter ipsos et Regem francie ipsorum celsitudinibus supplicasse: licet optimam diceret se de Rege francorum per suas litteras nuntiosque spem accepisse nihil preter equum et iustum in ea pace optare: ipsi catholici principes crebris ipsius Principis rogati et supplicati instantiis: credentes ipsum francorum regem eius esse propositi eumque animum habere, quem princeps ipse refferebat: dolentes insu-per maiorem in modum tot mala in ipsis bellis sequuta fuisse: et de his que in dies ex bellis huiusmodi nisi mature occur-sum eis esse sperabantur: cupientes magnopere ut inter chris-tianos principes pax fieret: et arma que ceruicibus christiano-rum minabantur in christiani nominis hostes converterentur: decreuerunt tandem facultatem transigende pacis una cum man-datis quas vulgo instructiones vocant per me ipsi principi profi-ciscenti mittere: vbi de pacis condicionibus, que eque et iuste videbantur ad ueram pacem consequendam: quam ipsi in toto orbe christiano semper optarunt: satis clare ac difuse agebatur. Ita ut pax ipsa iuxta mandatorum seriem et non aliter, inter ipsos Catholicos principes ac ipsum Regem francorum tractaretur et fieret. Et si que alia noua pacis media extra ipsa mandata move-rentur: ipse princeps Reges nostros catholicos consuleret, ut ab his intelligeret quenam ipsorum in ea re uoluntas esset. Ad quam-quidem rem ego missus fui ab ipsis hispanie Regibus. Ut rebus omnibus que in tractatu pacis agerentur ipse interesseb. Et ipsi Principi in omni re ipsorum Regum hispanie uoluntatem aperi-rem: semper ipsis mandatis conformem neque princeps ipse me inscio aut non consentiente in ipso tractatu pacis quicunque faceret, quandoquidem satis clara atque euidens suspicio erat quorundam ipsius principis familiarium: quorum precipue consiliis ipse utebatur. Ideo preceperunt mihi ipsi catholici principes

ut mandati ipsius litteras diligenter seruarem: neque cuiquam prius traderem quam mihi capitula pacis confecte iureiurando ab ipso francorum rege firmata ipsisque instructionibus conformia quas ego afferebam traderentur. Et ut ipse princeps de his que in mandatis continebantur, nihil preteriret sedulo me per litteras ipsi Catholici Regis monuerunt: ut suo nomine ipsi principi dicere ne de his que in mandatis acceperat quicunque excederet: nisi prius regias celsitudines consuleret responsumque ab eis acciperet. Videbatur enim ipsorum celsitudinibus ipsos gallos hac cautela nequaquam posse suas fraudes aut dolos exercere. Quodquidem ego sepius ut iussus fueram efficere curaui. Sed cum primum ipsi galli intellexerunt me litteras mandati et id oneris attulisse: magna diligentia et cura egerunt: ut ipse princeps me absente et absque interuentu meo sed suis familiaribus corruptis pecunia interuenientibus cum ipsis gallis de pacis tractatibus ageret et negotiaretur: quod factum est. Ac cum ipse inditiis satis evidentibus deprehendi ipsos gallos cum ipso principe quedam alia extra ipsa mandata tractare: longe votis ipsorum catholicorum Regum contraria: quæque ipsi penitus ignorabant. Quandoquidem nunquam de his aut tractatum aut consultum fuit: Iterum ipsi principi in memoriam reducere statui: omnia illa extra mandata esse et facultatem que sibi data fuerant. Et propterea necesse esse antequam quicquam de his concluderet aut firmaret: ut ipsas Regias celsitudines diligenter consuleret. Nam licet mandatum ipsum, quod ego attuli satis generale uideretur et esset: negotii tamen qualitas et magnitudo poscebat nihil ipsum posse prius concludere aut firmare, quam ipsos Catholicos principes consuleret voluntatemque ipsorum intelligeret. Et eo minus quod id contra preceptum et facultatem sibi tributam ei nequaquam facere licebat. Ipse igitur princeps tandem perspiciens ea que gerebantur contra mandata et facultatem suam esse: profecto uoluisset regias celsitudines, ut par erat, consulere. Ideo petiit ut rex ipse francorum decem dierum tempus sibi ad consulendum ipsos catholicos principes indulgeret. Intra quos accepto responso pax ambarum partium assensu et voluntate melius fieri ac firmari posset. Et ego quoque quoad potui nixus sum ut consulendi per proprium tabellarium ipsos principes facultas mihi tribueretur.

Sed ipse rex francorum neque consulendi facultatem ipsi principi, neque decem dierum tempus concedere uoluit, nec mihi quoque concessum est, sed omnis via litteras mittendi mihi perclusa est. Nam quia sciebant uel saltem suspicabant illa que moliebantur: nequaquam grata ipsis Regibus futura esse: sed quia ipsorum uotis longe contraria erant: credebat ipsorum celsitudines nequaquam illa concessuras. Et propterea modis omnibus ita ipsum principem ut pacem quam sibi utilem fore inuenierant, concluderet et firmaret urgere et pene cogere ceperunt. Quiquidem quia se in alieno regno pene extra libertatem immo in potestate ipsius Regis francorum uidebat, aliud agere non potuit quam quod ipse Rex francorum de firmando pace et eius conditionibus uoluit. Quibus quidem sic peractis ipse Rex francorum fraudis et doli conscientia memoriam refricante: ratus nihil horum que acta fuerant ipsos catholicos principes ratum habituros: calumniis se accingere statuit. Ideoque de surripiendis quocunque modo et arte mandati litteris cogitauit, quas cum a me sepius iam petiissent nec habere potuissent: hanc viam excogitarunt, ut principi facultatem abeundi in Sabaudiam dum nuntius in hispaniam cum tractatu pacis iret et rediret: quam antea ei ad uisendam sororem concesserant: si mandati litteras prius non dedisset denegarent, quod quidem fecerunt. Ita ut princeps hoc ab illis responso accepto sine litterarum traditione ipsorum ditionem se non posse exire vereretur, aut eorum manibus elabi, propterea me uehementer pluribus uerbis monuit ac maxima animi anxietate hortatus est, ut si uelim se liberum uidere, mandati litteras Cardinali Rothomagensi traherem ut ei abeundi libertas daretur.

» Quare cum id ipsum antequam intraret galliam pene omnes suspicarentur et timerent: ego quoque maxime timui: ne quid mali ipsi principi rebusque nostris si retineretur accideret: nisi mandati littere tradarentur; ut aliquid inuenirent et confingerent quo iure se posse illum retinere dicerent. Et hanc ob rem ego ualde metuebam, ne ipsum principem ac occasione retinerent vellentque sibi prius partem Regni Neapolitani quam ammiserant restitui, quam ipsum redderent libertati: et alia forte his multo peiora si modo illud facinus retinendi ipsum admitteret. Itaque hac causa et hoc metu ego ipsas litteras Cardinali Rotho-

magensi legato vestre Sanctitatis tradidi, cirographo mihi prius dato manuque sua propria obsignato: ut cum primum ipse princeps rediret mandati litteras ei restitueret, quod nequaquam effect, quo facto mihi illa suspicio principem retinendi magis adiuncta est. Neque illud suspicari poteram quod rex ipse francorum iusserat de ipso mandato fieri, ut exempla (1) per impressores confecta ad vestram Sanctitatem prius deinde ad omnes principes christianos mitterentur, ut illud tam celebre nomen quod multarum maximarumque rerum pie preclareque a se gestarum gloria acquisierant obmutescere ficeret obliteraretque non solum: sed ipsos catholicos principes in odium, inuidiam et contemptum apud omnes christiani nominis principes adducerent, quodquidem nequaquam arbitror futurum, cum nemo dum ipsos principes nouerit aut si ipsius mandati litteras aspicerit: tanti momenti eas existimet propter generales clausulas ut de parte neapolitani Regni quisquam procurator inconsultis his regibus transigere posset: et presertim si non sponte aut libere sed vi coactus et fraude deceptus potius transigisset, ut factum est. Nam scio ipsum principem summo et optimo zelo pacis inter omnes principes christianos conficiende hoc onus suscepisse: et ea mente atque eo animo huic negotio incubuisse ut pacem concluderet et firmaret: que nihil penitus utriusque parti habitura esset insidiarum, sed parum illi profuit optimum propositum dum extra libertatem agens coactus est: que nunquam cogitarat firmare. Hec igitur omnia Sanctitati vestre ut nota fierent curauit. Et a me qui rebus ipse interfui, ut veritatem rei intelligere effeci. Valeat Sanctitas vestra, quam deus omnipotens cum ecclesie culmine ad uota tueatur. Ex Barchinona vii die Septembbris. — Deuotus orator fr. B. Boyl, electus coxanen.» — (Al dorso.) «Sanctissimo ac beatissimo domino nostro Papę» (2).

(1) Se refiere al documento anterior.

(2) Bib. de la R. Acad. de la Hist. A. 11, fol. 390.

IX.

El Obispo de Salamanca al secretario Pérez de Almazán.

(Sin fecha.)

«Muy virtuoso señor:

»Desde la Coruña escreui á v. m. de la partida de la Señora Princesa e despues de dos ó tres dias que su alteza partió, partimos el Comendador mayor e el obispo de Osma e yo, que llegué á esta cibdat á x dias deste mes, e á los xiii supe que la señora Princesa estaua en Laredo, de que cierto yo sentí e pagué la parte que cabia, e tambien envié un mensajero al Comendador mayor para saber lo mas, é hallé que era partido para allá, e acordé de dejar el reposo e partirme para allá. Lo qual haré plaziendo á Dios mañana jueves, en que se cuentan xvi dias deste mes, como lo escriuo á la Reyna n. s... — El Obispo de Salamanca.»

X.

Fragments de cartas de Pedro Mártyr de Angleria.

(Epist. 268.)

»A nobis quid possis impräsentiarum habere, præter levia quadam, nihil est, ea tamen habeto. Ad Methinam Campi, Castellae veteris nundinarum emporium catholica regina Joannam filiam miserat ex Segovia, seque secuturam, ut ad maritum inde illam dimitteret, fuerat pollicita. Ibi à Philippo viro, Regina adhuc tenente Segoviam, literas habuit, quibus ut ad se quacunque vellet, mari aut terris, proficiseretur, edicebat, se namque tutelares à Gallis de suo transitu literas impetrasse scribebat; literis perfectis, supellectilia colligi, sarcinas aptari, ut sui se familiares accingant, seque sequantur, inconsulto nemine imperat atque una prodit e cubiculo nil expectatura. Joannes Fonseca burgensis antistes, qui parentum imperio fuerat Joannæ gubernator destinatus, in tanta perturbatione angitur; si vetat, futuram